

“Tam, kāpēc palīdzību savā krīzē meklēju Centrā MARTA, ir viena atbilde: Centrā MARTA tic. Te speciālisti tic un nenosoda”, Madara, Centra MARTA kliente

PAKALPOJUMI

VARDARBĪBA GIMENĒ

2017. gadā pēc palīdzības vērsās 392 personas no visas Latvijas - sievietes, bērni, kā arī neliels skaits vīriešu.

170 personas pilnā apjomā saņēma valsts finansēto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu vardarbībā cietušām pilngadīgām personām programmas ietvaros. Būtiski atzīmēt, ka minētā pakalpojuma administrēšana valsts programmas ietvaros rada papildus slodzi Centra MARTA darba organizēšanā un pakalpojuma efektīvā nodrošināšanā.

2017. gadā tika sniegtas 366 speciālistu konsultācijas, viens klients vidēji saņēmis 8 speciālistu konsultācijas.

Visbiežāk nepieciešamas ir psihologu un psihoterapeitu konsultācijas, tām seko juristu un sociālo darbinieku konsultācijas.

Centrs MARTA aizvien biežāk saņem informāciju no citām institūcijām, aicinot sniegt profesionālu palīdzību cietušajiem, kā arī klientes bieži norāda, ka tieši sociālajā dienestā saņēmumaš ieteikumu palīdzību meklēt Centrā MARTA.

Informācija par klienti tika saņemta no kādas organizācijas. Sieviete tika ievietota psihiatriskajā slimnīcā. Viņas vīrs izsauca ātro palīdzību un teicis, ka sieva gribot izdarīt pašnāvību. Izsaukuma laikā vīrs sniedzis nepatiesas ziņas par klienti, apgalvojis, ka sieviete mēģinājusi izdarīt pašnāvību, izdzerot visas zāles. Sieviete ir vardarbības upuris kopš bērnības. Savas dzīves lielāko daļu viņa ir piedzīvojusi vardarbību, arī no sava vīra un bērnu tēva, kurš jau kopš kopdzīves sākuma centies panākt, ka sieviete tiek ievietota psihiatriskajā slimnīcā. Vardarbība notikusi arī bērnu klātbūtnē.

Sieviete atklāj, ka nevar pārtraukt kopdzīvi ar vīru, jo baidās, ka nespēs rūpēties par sevi, viņa slimības dēļ nestrādā. Piedzīvojusi sešas lielas ķīmijterapijas, viņa ir pārliecināta, ka slimības cēloņi ir psihosomatiski.

Policija, kura ieradās dzīvesvietā reizē ar ātro palīdzību, konstatējusi, ka nav redzamas vardarbības sekas, bērnus atstājusi vardarbīgajam vīrietim.

TENDENCES

- izvērtējot dažādos vardarbības gadījumus, visbiežāk sievietes cietušas no emocionālās vardarbības, tai seko fiziskā, seksuālā un ekonomiskā vardarbība.
- lielākoties vardarbīgā persona ir bijis vīrietis - laulātais vai kopdzīves partneris, kā arī bijušais vīrs vai partneris, ievērojami retāk sievietes cietušas no radniekiem – brāļa, tēva vai kādas citas māsainniecībā dzīvojošas personas, visretāk varmāka bijusi sveša persona.

Vairums sieviešu, kuras meklē palīdzību, joprojām atrodas attiecībās ar vardarbīgo personu. Lielākajai daļai sieviešu ir kopīgi bērni ar varmāku un viņas piedzīvo vardarbību no savu bērnu tēva.

- Centra MARTA klientu pieredzē vardarbīgās personas visbiežāk ir uzņēmēji, bijušās militārpersonas, policijas darbinieki, retāk citu profesiju un jomu pārstāvji. Lielai daļai vardarbīgo personu ir atkarības problēmas.
- Sievietes vecumā no 25 līdz 45 gadiem palīdzību meklē ievērojami biežāk, nākamā ir vecuma grupa no 45 līdz 60 gadu vecumam. Jaunās sievietes, vecumā no 18 līdz 25 gadiem, un vecāka gadagājuma sievietes virs 60 gadiem palīdzību meklē ievērojami retāk.

Centrs MARTA ir atvērts visām sievietēm, kuras ir cietušas vai cieš no vardarbības.

2017. gadā MARTĀ palīdzība tika sniegta sievietēm no Ukrainas, Krievijas, Azerbaidžānas, Moldovas, ASV un Kenijas. Viena no sievietēm saņēma patstāvīgās uzturēšanās atļauju, kas ļāva viņai sniegt Latvijas valsts apmaksātus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus.

Palīdzība tika nodrošināta arī 6 Latvijas pilsonēm, kurām ir slēgta laulība ar ārvalstniekiem. Sievietes bija bēgušas uz Latviju, jo, dzīvojot ārvalstīs, cieta no vardarbības. Visām sievietēm bija mazi bērni, līdz ar to risks viņus zaudēt. Sievietes atzīst, ka dzīvo bailēs, viņu pieredze atklāj likumdošanas nepilnības, jo *Pagaidu aizsardzību pret vardarbību* cietušajām var piešķirt tikai gadījumos, ja vardarbīgā persona ieradusies Latvijā un apdraud sievieti un bērnus.

JOPROJĀM NOKLUSĒTS

Latvijā joprojām noklusēts ir jautājums par vardarbību pret vecāka gadagājuma sievietēm, kuras visbiežāk cieš no saviem pieaugušajiem bērniem, citiem ģimenes locekļiem un paziņām. Vecāka gadagājuma sievietes parasti par piedzīvoto vardarbību nerunā - pasaulē 80% gadījumu sievietes par piedzīvoto nevienam neziņo.

Vardarbība pret vecāka gadagājuma cilvēkiem ir globāla problēma, kas tieši skar cilvēktiesību, dzimumu līdztiesības, vardarbības ģimenē un iedzīvotāju novecošanās aktuālos jautājumus. MARTA diskusijās ar Latvijas mediķiem ir uzklauzījusi gan ģimenes ārstus, gan neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta ārstus, kuri atzīst, ka savās praksēs ik dienas nākas saskarties ar

vecāka gadagājuma sievietēm, kuras ikdienā piedzīvo vardarbību, visbiežāk savās mājās. Ārsti aicina iedrošināt cilvēkus neslēpt notikušo un norāda, cik ļoti nepieciešama ir informācija, lai vecāki cilvēki atpazītu pret sevi vērsto vardarbību.

MARTA ir uzsākusi sadarbību ar veselības aprūpes organizācijām un mācību iestādēm.

CILVĒKU TIRDZNICĪBA

2017. gadā Centrā MARTA valsts finansētais sociālās rehabilitācijas pakalpojums tika nodrošināts 10 cilvēku tirdzniecībā cietušām personām, kuras atzītas par upuriem. Kopumā Centrā MARTA vērsušās 30 cilvēku tirdzniecībā cietušas personas.

Visas par upuriem atzītās personas bija Latvijā dzimušas sievietes, 2 no viņām nepilngadīgas. Visbiežāk sievietes tikušas iesaistītas seksuālajā ekspluatācijā Latvijā, Vācijā, Lielbritānijā un Nīderlandē, 1 sieviete pakļauta seksuālajai un darba ekspluatācijai Kiprā. Palīdzība tika sniegta arī fiktīvo laulību upurēm, kuras vienlaikus cietušas seksuālajā un darba ekspluatācijā, kā arī personai, kura tikusi turēta parādu verdzībā.

Jaunākajām cilvēku tirdzniecības upurēm ir 16 gadi, savukārt vecākajai ir 39 gadi.

“Tendence seksuālajā ekspluatācijā visbiežāk iesaistīt nepilngadīgās meitenes nemainās. Upuri gandrīz vienmēr bērnībā ir cietuši no seksuālas, emocionālas un fiziskas vardarbības. Bērnu pamešana novārtā ir ļoti liels risks iespējai kļūt par cilvēku tirdzniecības upuri. Meiteņu sociālā situācija un emocionālais stāvoklis nevar uzlaboties, kamēr netiek mazināta emocionālā vardarbība ģimenē un saņemta uzmanība un rūpes no vecāku puses”, Elīna Šeibe-Saveļjeva, Centra MARTA sociālā darbiniece.

Par 2017. gada iezīmi speciālisti sauc cilvēku novešanu parādu verdzībā, fiziski iespaidojot un emocionāli manipulējot, turot paverdzinātās personas nepiemērotos sadzīves apstākļos, liedzot saņemt pilnvērtīgu uzturu, medicīnisko aprūpi un iespēju brīvi pārvietoties.

Pozitīvi, ka aizvien biežāk informāciju par potenciāliem cilvēku tirdzniecības upuriem sniedz radnieki, draugi, paziņas, kā arī institūciju pārstāvji un sadarbības partneri.

Iemesli

Centra MARTA pieredze liecina, ka visbiežākie iemesli riskam kļūt par cilvēku tirdzniecības upuri ir vardarbības pieredze, sociālo prasmju trūkums, zems izglītības līmenis, materiālas grūtības un nodarbinātības problēmas, atkarības un veselības problēmas, nesakārtoti un nenokārtoti personas dokumenti, juridiski jautājumi un saistības, ierobežojumi saņemt pabalstus un uzturēt dzīvību.

Par to, ka Daina varētu būt cilvēku tirdzniecības upuris Centra MARTA speciālistiem ziņoja kādas pašvaldības sociālā dienesta darbinieks.

Daina bija devusies strādāt uz Vāciju, viņai bija solīts darbs bārā. Vācijā darba devējs, izmantojot sievietes ievainojamību - nespēju nodrošināt sev iztiku un pārvarēt valodas barjeru, jauno sievieti iesaistīja seksuālu pakalpojumu sniegšanā klubā.

Daina bija dzīvojusi un ieguvusi pamatskolas izglītību Latvijas mazpilsētā. Viņa nebija vienīgais bērns ģimenē. Vecāki strādāja, viņiem bija alkohola atkarība un nekad nebija pietiekami laika, ko veltīt bērniem.

Daina bērniībā bieži cieta no emocionālas, reizēm arī no fiziskas vardarbības. Viņa bieži tika atstāta viena mājās un jau pusaudzes vecumā darīja visu, ko vien iedomājās – daudzījās ar draugiem, lietoja alkoholu, smēķēja, jo tas šķita interesanti un saistoši. Dainai draugi bija kā ģimene. 17 gadu vecumā viņai piedzima dēls, par kuru viņa rūpējās kā saprata un mācēja. Dainas dēla tēvs rūpes par bērnu nevēlējās uzņemt un attiecības ar Dainu pārtrauca, kad uzzināja par grūtniecību. Reizēm bērniņu aprūpēt palīdzēja Dainas māte un māsa.

Lai meklētu iespēju nodrošināt sev un bērnam iztiku Daina pieņēma paziņas aicinājumu doties uz Vāciju, dēlu uz dažiem mēnešiem atstājot mātei. Vācijā Dainu piespieda nodarboties ar prostitūciju, divus gadus viņa tika emocionāli un fiziski iespaidota. Dainu paverdzināja, izmantojot viņas ievainojamību - zemo izglītības līmeni, noslieci uz deviantu uzvedību, vardarbības pieredzi ģimenē un vēlmi veidot kontaktus ar cilvēkiem, tā meklējot atbalstu un pozitīvu attieksmi no apkārtējiem.

Kad jaunā sieviete atgriezās Latvijā, viņai bija pārtrauktas aizgādības tiesības par dēlu, - vairāk kā 2 gadus Daina nebija rūpējusies par dēlu, bet Dainas māte rūpes vairs nevēlējās uzņemt. Dainai dzīve bija jāsāk no jauna - jāmeklē dzīvesvieta, darbs, jāuzlabo sava sociālā situācija, lai atgrieztu dēlu ģimenē.

Centrā Marta Dainu nenosodīja par pagātni un notikušo. Viņa saņēma pakalpojumus, kas motivēja viņu uzsākt un turpināt savu dzīvi Latvijā. Daina atrada darbu un dzīvesvietu, uzsāka tikties un veidot kontaktu ar dēlu, lai ar laiku zēns varētu atgriezties mātes aprūpē.

Liepājas un Valmieras pašvaldību iesaistīto speciālistu apmācības, kā arī sadarbībā ar Iekšlietu ministriju izstrādātās vadlīnijas starpinstitutionālai sadarbībai, atpazīstot cilvēku tirdzniecībā cietušos, nodrošinot upuru tiesību aizsardzību un palīdzības saņemšanu, ir devušas rezultātus gan upuru identificēšanā, gan palīdzības nodrošināšanā .

JAUNUMI

CENTRA MARTA DARBS LIEPĀJĀ ROSINA PUBLISKĀS DISKUSIJAS UN SPECIĀLISTU AKTIVITĀTES VARDARBĪBAS ĢIMENĒ UN JAUNIEŠU VIDĒ MAZINĀŠANAI

2017. gada augustā tika atklāta Centra MARTA Liepājas filiāle, kurā nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus vardarbībā cietušām personām, piedāvājot sociālā darbinieka, jurista un psihologa palīdzību.

Centra MARTA sniegtie pakalpojumi ir tieši vērsti uz cietušā sievietes un viņas bērnu vajadzībām. Atzīšana, cieņpilna un iejūtīga attieksme, drošība, konfidencialitāte, speciālistu empātija, taisnīguma atjaunošana un brīvība izvēlēties sev atbilstošāko palīdzību, kā arī profesionāla informācija par tiesībām un atbalsta iespējām ir MARTAs darba principi.

“Ja nebūtu MARTAs, es joprojām ik dienas būtu kopā ar cilvēku, kurš emocionāli terorizēja un iekaušēja mani un manus bērnus. MARTĀ man nebija jāpierāda, ka ciešu no vardarbības.

Uzticēšanās man bija pamudinājums pieņemt palīdzību, kuru man tik ļoti vajadzēja”, Kristīne, Centra MARTA kliente.

Liepājā palīdzību saņēma 16 sievietes, kuras cietušas no savu vīru vai partneru vardarbības, vecāka gadagājuma sievietes, kuras cietušas no savu dēlu vardarbības un jaunas sievietes, kuras piedzīvojušas emocionālu vardarbību un vardarbīgu kontroli no saviem vecākiem.

Īpaši klientes novērtē iespēju saņemt juristu palīdzību, vairākos gadījumos cietušās ir saņēmušas tiesas pagaidu aizsardzību – ar tiesas lēmumu uzliktu pienākumu varmākam pamest kopīgo mājokli, kā arī aizliegumu sazināties ar cietušo un viņas bērniem.

Strauji augošais klientu skaits Liepājā apliecina nepieciešamību sniegt pakalpojumus Latvijas reģionos.

Sakāmvārds: PAGRIEZ SEJU PRET SAULI UN ĒNAS KRITĪS TEV AIZ MUGURAS

MARTA 2017. gada vasarā pirmo reizi organizēja kopīgas vasaras brīvdienas gan MARTAS speciālistiem, gan mērķtiecīgi izvēlētām klientēm.

Nometnes iecerī īstenot ļāva gan Childhood Foundation finansējums, gan Latvijas privātpersonu un uzņēmumu (Viesistaba Vintage, MADARA Cosmetics) atbalsts, tā radot ļoti personisku, mājīgu un siltu atmosfēru, kas izrādījās viens no ļoti svarīgiem veiksmes nosacījumiem, ļaujot MARTAs klientēm un viņu bērniem justies droši un brīvi. Veidojot *Iedvesmas brīvdienas* programmu, tās saturs apzināti tika vērsts uz pozitīvas pieredzes un sievišķīgu, iedvesmojošu zināšanu nodošanu pasākuma dalībniecēm, neskarot jautājumus par vardarbību un diskrimināciju. Taču piedzīvotais saskarsmē ar MARTAs klientēm apliecināja, ka, acīmredzot, iedrošinošā vide un MARTAs komandas profesionalitāte, ļāva brīvi runāt par sieviešu dažādo vardarbības pieredzi, daloties gan savstarpēji, gan, uzdodot konkrētus jautājumus lektoriem un MARTAs speciālistiem. Tās bija neierasti atklātas sarunas, kurās ieskanējās daudz smeldzīga humora un pārliecības par iespējām mainīt savu dzīves situāciju. Sievietes savstarpēji veidoja brīnišķīgu atbalsta sistēmu, parūpējoties gan viena par otru, gan bērniem, uzņemoties arī atbildību par citu sieviešu bērniem un sniedzot atelpu viena otrai.

GADA NOTIKUMS. SADARBĪBAS MODELIS CIETUŠO AIZSTĀVĪBAI

Latvija ir viena no tām astoņām ES dalībvalstīm, kurās visaptveroša noziegumos cietušo personu atbalsta sistēma līdz šim nav tikusi izveidota.

Lai nodrošinātu efektīvu un uz cietušā vajadzībām vērstu palīdzību, nepieciešama koordinēta speciālistu sadarbība un kopienas atbalsts.

Kopiena ietver institūcijas, speciālistus un visas iesaistītās personas, kas saskaras gan ar cietušo, gan varmāku un var ietekmēt vardarbības mazināšanu. Primāri tās ir pašvaldības policija un Valsts policija, sociālais dienests, prokuratūra, tiesa, bāriņtiesa, krīžu centri, probācijas dienests, medicīnas personāls. Tomēr ne institūciju, ne cilvēku loks nav strikti noteikts, jo vardarbības novēršanā var iesaistīties ikviens - arī skolotāji, psihologi, cilvēki, kuri dzīvo cietušo tuvumā – kaimiņi, tuvinieki, draugi, pat apkaimes veikala pārdevēji un sētnieki var nesamierināties ar pamanītu vardarbību un ziņot policijai.

Lai novērstu vardarbību pret sievieti, ir jānodrošina koordinēta institūciju rīcība un jāveido efektīvs komandas darbs.

2017. gadā, atbalsojoties Centra MARTA speciālistu pieredzei vizītē ASV un iepazīstot vienu no efektīvākajiem vardarbības novēršanas modeļiem - Dulusas modeli (*Duluth model* <https://www.theduluthmodel.org/>) Tukumā sekmīgi tika izveidots - Kopienas vienotās atbildes pilotmodelis.

BŪT TUKUMĀ

Centra MARTA eksperti piedalījās Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes Tukuma iecirkņa darbinieku nakts dežūru apgaitas izbraukumos un izsaukumos, kā arī vēroja darbu iecirknī, lai veidotu izpratni par policijas lomu vardarbības ģimenē gadījumos.

Kaut arī Tukuma iecirkņa policistu izpratne par vardarbības ģimenē dinamiku ir salīdzinoši augsta, tomēr aizvien darbinieku vidū pastāv zināmi aizspriedumi pret upuriem, kas visticamāk ir smago darba apstākļu rezultāts – zemas algas, pārslodze, nemājīgas telpas, kas nemotivē policijas darbiniekus rīkoties upuru interesēs.

INTEREŠU AIZSTĀVĪBA

JOPROJĀM STAMBULAS KONVENCIJA

2017. gada jūlijā Labklājības ministrija publiskajā apspriešanā izsludināja likumprojektu, ar kuru plānots ratificēt Stambulas konvenciju un kurš 3. augustā tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē.

2017. gada novembrī tika pabeigts Konvencijas saskaņošanas process ar iesaistītajām pusēm (ministrijām, NVO), un procesa rezultātā tikai Tieslietu ministrija un Latviešu identitātes atbalsta biedrība Konvencijas ratificēšanu neatbalstīja. Saskaņošanas laikā šo pušu pārstāvju paustais liek domāt, ka iebildumi pret Konvenciju ir nevis iebildumi pēc būtības, bet gan politisks un aizspriedumos balstīts lēmums.

Zane 3 gadus ilgajā kopdzīvē ir cietusi no drauga fiziskas un emocionālas vardarbības. Viņš Zanei sīta, fiziski uzbruka un nodarīja miesas bojājumus. 2017. gada sākumā Zane pārtrauca kopdzīvi. Pēdējais uzbrukums notika martā viņu kopējā mājoklī Rīgā.

Zanei vairākas reizes ir lauzts deguns. Kad Zane atklāja savu nodomu pārtraukt attiecības, viņš piedraudēja, ka nosītīs jauno sievieti - „ja es nebūšu viņam, tad manis nebūs vispār”, teicis vīrietis. Viņš Zanei iesita un sasēja viņu, pēc tam viņš ar varu lēja mutē brendiju un draudēja, ieteica saukt policiju, jo “tad visi redzēs, ka esi dzērāja un slikta māte un par sodu tev atņems bērnus”.

Policiju izsauca kaimiņi. Vīrieti uz dažām stundām aizveda uz policiju, bet bērni no ģimenes tika izņemti.

Kad vīrietis pēc aizturēšanas saniknots atgriezās mājās, viņš sita Zani ar kulakiem, spārdīja kājām, sita ar birstes kātu, plēsa matus. Viņš sita Zanes galvu pret grīdu. Kaimiņi atkārtoti izsauca policiju.

Vīrietis beidzot atrodas apcietinājumā.

Zanei nav informācijas par laiku, kad vīrieti atbrīvos. Viņa joprojām saņem draudus tikt nogalinātai. Zanes lielākā vēlme ir, lai viņas bērni augtu mīļēti un būtu drošībā.

Ko šai situācijā palīdzētu risināt Stambulas konvencija?

Konvencija uzliktu par pienākumu policijai rīkoties uzreiz, tikko viņu rīcībā nonāk informācija par vardarbību ģimenē, iesaistoties arī sociālajam dienestam, bāriņtiesai, u.c.

Stāsts apliecina, ka varmākas nepietiekami ilgstoša nošķiršana, kā arī starpinstitūciju sadarbības neesamība (piemēram, sociālā dienesta neiesaistīšana un varmākas nenovirzīšana rehabilitācijas programmas saņemšanai) upuri pakļauj lieliem dzīvības un veselības riskiem.

MARTA, AIZSTĀVOT SIEVIEŠU INTERESES, IESTĀJAS PRET ADVOKĀTU LOMAS PALIELINĀŠANU CIVILLIETĀS

Centra MARTA juristi pārliecināja Saeimas deputātus neatbalstīt likumprojekta priekšlikumus, kas paredzētu, noteikt advokātu procesu civillietās.

MARTAs pieredze liecina, ka zvērināti advokāti ne vienmēr spēj nodrošināt bērnu un sieviešu interesēm atbilstošu tiesvedības procesu. Turklāt, kā liecina MARTAs klientes, advokāti parasti lielu daļu atlīdzības pieprasa priekšapmaksā vai arī piedāvā noslēgt vekseļa līgumu, kas ierobežo ekonomiski neaizsargāto sieviešu iespējas izkļūt no vardarbīgām attiecībām.

Centra MARTA klientes, kuras saņem bezmaksas juridisko palīdzību, neslēpj, ka vardarbīgais partneris par augstu honorāru algo zvērinātu advokātu, kura vienīgā interese ir aizstāvēt sava klienta pozīciju, visbiežāk neievērojot bērnu labākās intereses, noliedzot ilgstošu vardarbību pret sievieti un bērniem, panākot iespējami mazāku uzturlīdzekļu summu, kā arī saskarsmi ar cietušajiem bērniem gadījumos, kad bērni ar tēvu nevēlas tikties.

PAR KOPDZĪVES LIKUMU LATVIJĀ

Saeimā virzītais likumprojekts "Grozījumi likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" paredzēja noteikumu valsts amatpersonu deklarācijās sniegt informāciju arī par amatpersonas faktiskās kopdzīves partneri (partneri, ar kuru nav slēgta laulība, bet ar kuru faktiski dzīvo kopā).

Centrs MARTA iebilda pret šādas prasības liekulību – kāpēc gadījumos, kad jānosaka personu pienākumi, valsts faktisko kopdzīvi atzīst, bet gadījumos, kad valstij būtu jāsniedz atbalsts faktiskās kopdzīves partneriem, valsts šādu kopdzīvi neatzīst?

Līdz ar to tika panākts, ka Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas sēdē tika nolemts, - šis noteikums nebūtu iekļaujams minētajā likumā, kamēr šādas attiecības nav pienācīgi noregulētas un definētas citviet.

Sabiedrības līdzdalības platformā ManaBalss.lv tika savākts vajadzīgais balsu skaits, lai virzītu Kopdzīves likuma iniciatīvu Saeimā, taču līdz gada beigām iniciatīva Latvijas parlamentā nenonāca.

JOPROJĀM 'PATI VAINĪGA'

'Pati vainīga' ir sabiedrībā ierastā reakcija, diskutējot par cilvēku tirdzniecību un seksuālo ekspluatāciju. Sabiedrībā arvien izskan agresija un neiecietība, stigmatizējot un marginalizējot cietušās personas, izsakot pieņēmumus un nespējot saklausīt argumentētas atbildes.

Sabiedrībā trūkst izpratnes par prostitūcijā iesaistīto personu patieso situāciju un prostitūciju kā manipulatīvu ekspluatācijas sistēmu. Arī politiķu vidū nav vērojama drosmē virzīt seksuālās ekspluatācijas jautājumus politiskajā dienas kārtībā, meklējot tādus risinājumus, kas atzīst un aizsargā cilvēka vērtību un cieņu.

Diskusijas par "Prostitūcijas ierobežošanas likuma" likumprojektu nerimstas un likuma izstrādes termiņš ir pagarināts līdz 2018. gada vasarai. Pagaidām likuma projektā ir panākta termina '*seksuāls pakalpojums*' nomaina uz '*seksuāla rakstura darbības*', kā arī iekļauta rehabilitācijas iespēja prostitūcijā iesaistītām personām. Taču prostitūcijā iesaistīto personu izmantotājus patreizējā dokumenta versija atstāj nesodītus, kā arī neparedz pilnīgu "vainas atņemšanu" personām, kas atrodas prostitūcijā.

CELIES AUGŠĀ!

Centrs MARTA tic, ka mēs ikkatrs esam atbildīgi un spējīgi veidot sabiedrību, kurā līdztiesība, savstarpējā sapratne un cieņa būtu ikdienas sastāvdaļa - kaut kas tikpat pašsaprotams un nepieciešams kā elpošana. Tāpēc MARTA Sarunu festivālā LAMPA aicināja: Celies augšā, nāc man līdzi!, kurā deju horeogrāfi - Krišjānis Sants, Ieva Gaurilčikaite un Erik Eriksson kopā ar izrādes apmeklētājiem radīja procesu, kurā mēģināja pārdefinēt fiziskās robežas starp cilvēkiem, lai svinētu kopā būšanu un nepieciešamību dzīvot un elpot.

JAUNIEŠU LIETAS

2017. gadā tika izveidotas un ilgtermiņā darbojās 3 meiteņu, 9 zēnu un 2 jauktas grupas, sniedzot iespēju 150 jauniešiem (vecumā 13 līdz 17 gadi) apgūt prasmes – kā veidot nevardarbīgas, līdztiesīgas, drošas, uz savstarpējo cieņu un sapratni balstītas attiecības gan ar vienaudžiem, gan ar vecākiem un skolotājiem.

Grupu nodarbības risinājās Rīgas, Dobeles, Cēsu, Priekuļu, Iecavas, Jūrmalas, Gaujienas un Palsmanes skolās, jauniešu centros un bērnu namos.

Gan grupu vadītāji, gan vecāki, skolotāji un paši jaunieši atzīst, ka pateicoties darbībai grupu nodarbībās ir samazinājusies vardarbība jauniešu vidū (pieaugot arī izpratnei, kas ir vardarbība un kā nekļūt par upuri vai varmāku, apzinoties savas emocijas un sajūtas, un iemācoties tās kontrolēt un transformēt), augusi cieņa vienam pret otru un līdzcilvēkiem, pieaudzis jauniešu apzinīgums,

savstarpējais atbalsts un spēja uzņemties atbildību, kā arī samazinājies atkarību - smēķēšanas, alkohola lietošanas ieradumu skaits.

"Grupā neviens netiek atstumts un visi var aprunāties kā pieauguši cilvēki, viens otru neizsmejojot un neaizvainojot", zēns, 15 gadi

"Grupās mēs runājam ne tikai par pubertāti. Mēs runājam par attieksmi vienam pret otru un pašiem pret sevi - kā uzvedamies skolā, un tā..", zēns, 14 gadi

"Pirms grupu dalības grupā es biju ļoti mierīga, klusa, neko nedarīju, sēdēju mājās. Kad sāku apmeklēt grupu nodarbības, es ļoti mainījos raksturā - kļuva daudz atvērtāka, drošāka, sāku smieties, runāt un aktīvi darboties [...] Tagad arī palīdzu visādos pasākumos - organizēju nometnes mazajiem bērniem", meitene, 16 gadi

MEŽA DIENAS

"Eu, es nekad neesmu mazgājis traukus upē! Zini.. es vispār nekad neesmu traukus mazgājis!"

Vasarā 19 Jauno līderu kluba dalībnieki vecumā no 13 līdz 16 gadiem un 4 klubu vadītāji aizvadīja 2 apmācību dienas Sense of Team virvju parkā, kur dalībnieki veica dažādus stratēģiskus komandas uzdevumus, kuros nepieciešamas risku paredzēšanas spējas, aktīva, atbalstoša un kvalitatīva komunikācija un nepārtraukts drauga plecs. Šīs divas dienas bija lieliska iespēja praktizēt grupu nodarbībās apgūto - dalībnieki rūpējās ne tikai viens par otru, bet arī par vidi sev apkārt. Meža dienu laikā īpašs uzsvars tika likts uz savstarpēja atbalsta, cieņas un sapratnes veicināšanu, pozitīvas attieksmes vienam pret otru un pašiem pret sevi veidošanu, tādējādi mazinot vardarbības un konfliktu riskus jauniešu starpā, kā arī apgūstot nevardarbīgus konfliktu risināšanas paņēmienus.

Gada nogalē Centrs MARTA sadarbībā ar Liepājas Jauniešu māju Liepājā organizēja dokumentālo filmu vakaru sēriju "Drosme runāt", rosinot liepājniekus sarunāties par vardarbību un cilvēku tirdzniecību.

MUĻKI SEVĪ NENOSLĒPSI

Programmas *RaPaPro* (Kultūras ministrijas iniciēta un finansēta programma) ietvaros izveidojās Centra MARTA radoša partnerība ar Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolas pasniedzējiem un audzēkņiem.

Centrs MARTA sniedza jauniešiem ieskatu vardarbības un dažāda veida stereotipu problemātikā, savukārt jaunieši radīja dažādu formātu mākslas darbus par bailēm, nevardarbīgu konfliktu risināšanu un to, kas aizskar jauniešus. Daļa no radītajiem plakātiem tiks izvietoti pilsētvidē, radīti komiski un pastkartes, kuras izplatīs bāros, kafejnīcās un citās jauniešu pulcēšanās vietās.

Projekta vērtība ir tā, ka jaunā dizaineru un citu radošo profesionāļu paaudze būs neiecietīgāka pret jebkuru vardarbību un spēs par to runāt tieši un atklāti.

GLOBĀLI AKTĪVA

Centra MARTA vadītāja Iluta Lāce: *"Mēs vēlamies, lai Latvija skaidri pateiktu: prostitūcija vairumā gadījumu ir citu ievainojamības ļaunprātīga izmantošana, un tā netiks atbalstīta!"*

Centrs MARTA ir aktīvi iesaistījies Starptautiskajā koalīcijā prostitūcijas novēršanai (*CAP International*). 2017. gadā Iluta Lāce tika ievēlēta CAP Valdē.

Centrs MARTA pārstāvēja Latvijas sieviešu tiesību aizstāvības pozīciju CAP Vispasaules kongresā pret meiteņu un sieviešu seksuālo ekspluatāciju, kas janvārī notika New Delhi, Indijā un pulcēja vairāk kā 400 dalībnieku - sievietes, kuras izkļuvušas no seksuālās verdzības, arodbiedrību un parlamentu pārstāvjus, jauniešu līderus un pilsoniskās sabiedrības aktīvistus.

Starptautiskās koalīcijas kopsapulces rīcības rezultātā Lietuvas republikas Seimā tika aktualizēts jautājums par seksa pircēju sodīšanas nepieciešamību un personu, kas iesaistītas prostitūcijā atbrīvošanu no jebkāda soda un nosodījuma.

<http://www.cap-international.org/activity/lithuania-domestic-advocacy-visit/>

Jūnijā Bukarestes konferencē Rumānijas parlamentā pulcējās parlamentārieši, tiesneši, policisti, prokurori, nevalstisko organizāciju pārstāvji, kuri pārrunāja pasaules labās prakses piemērus vardarbības ģimenē novēršanai. Konferencē tika nodibināts ciešs kontakts ar Azerbaidžānas un Gruzijas cietušo aizstāvības organizācijām, kopīgu nākotnes projektu radīšanai.

Lai meklētu stratēģijas ilgtspējīga miera veidošanai Austrijā tikās sieviešu Miera dialoga aktīvistes no Centrālās Āzijas, Austrumeiropas un ASV.

Pasaules lauku sieviešu apvienības Eiropas reģiona konferencē tika diskutēti jautājumi par atbalsta pakalpojumiem vecāka gadagājuma sievietēm, kuras cieš no vardarbības.

Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas ekspertu konferencē *"Vīrieši iesaistās"* Centrs MARTA iepazīstināja ar unikālo darbu zēnu grupās, kas kalpo vardarbības prevencijai.

Gaidīta un vērtīga vienmēr ir atgriešanās Centrālajā Āzijā. 2017. gadā – Tadžikistānā un Kirgizstānā, kur satiekot gan lielu daļu aizvadīto gadu semināru dalībniekus, gan iepazīstot jaunus jomas profesionāļus, jāsecina, ka Tadžikistānas izglītības jomas speciālisti, pašvaldību darbinieki un mediju cilvēki ir daudz atvērtāki un brīvāki komunikācijai, bet kirgīzu kolēģi ir gatavi sniegt ‘pareizās atbildes’ un izrādīt gūtos sasniegumus.

SASNIEGTĀ SVINĒŠANA/ NEAIZMIRSTI MANI!

8. Martā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību nabadzībai, kas aizvien visā Eiropā biežāk un smagāk skar tieši sievietes, Centrs MARTA aicināja uz kino, zviedru dokumentālo filmu "Astrid" (2014), kas stāsta par izcilās zviedru bērnu rakstnieces Astrīdas Lindgrēnas dzīvi un Solidaritātes dejām

Neaizmirsti mani!, kurās mūziku gādāja plašu pavēlnieks un piedzīvojumu meistars Kārlis Krustojums.